revija Prepletanja, 09-2016, str. 14

v 15. stoletju, koruza pa se prvič omenja v drugi polovici 16. stoletja.

S kruhom je povezana cela vrsta opravil, od setve do mlačve, uskladiščenja zrnja, mletja in same izdelave kruha ter peke.

Nekatere vrste kruha imajo posebne pomen. Na Primorskem je to pinca, ki je morala biti na mizi ob prazničnih dneh, v Prekmurju vrtanek. V Beli krajini je bil vrtanj del svatbenega slavja in je med svatbo visel nad nevesto.

S kruhom so povezane tudi številne vraže. Lomljenje kruha še danes marsikje velja za znamenje miru. V vernih družinah je bil običaj, da so kruh prekrižali, preden so ga razrezali. Prav tako se ni smelo kruha z odrezanim delom obrniti proti vratom, saj je to pomenilo, da so kruhu »pokazali vrata«.

Kruh pa ni bil le jed, ampak tudi zdravilo. Tople kruhove obkladke so uporabljali za blaženje glavobola in bolečin v hrbtu. Za zdravljenje ran so kruh namočili v mleko, ga zavili v krpo in položili na rano.

Kruh je pri nas imel poseben pomen. Z njim se je izražala gostoljubnost, pripravljali so ga ob posebnih in prazničnih priložnostih, tudi pri vsakdanji rabi so z njim ravnali posebej spoštljivo.

Jožef Pajek (1843 - 1901) v svojih črticah Iz duševnega žitka štajerskih Slovencev (1884) piše takole: "Če mi je drobtina padla na tla, sem jo moral pobrati in poljubiti. Pravili so mi, da se duše v vicah jočejo in da je silen greh, če kdo po drobtinicah hodi. Pripoveduje se, da je nekdo stopil na drobtino kruha, in sicer iz ošabnosti; drobtina pa je tako zakriknila, da je oni človek oglušel in do smrti gluh ostal." Na drugem mestu spet pravi, da Štajerci menijo, da drobtine ne smejo pasti na tla, "sicer bomo morali toliko let v vicah kolikor drobtin je padlo na zemljo".

KRUH DANES

Kaj nam danes pomeni kruh? Al še pomeni blagostanje in bogastvo? in kdaj ga uživamo? Kakšnega?

Danes lahko kupimo toliko različni oblik in okusov kruha kot še nikoli do ospredju so kruhi iz polnovrednih m starih žit, kot sta pira in ajda, beli kr imamo za manj vrednega, za tistega, in ni zdrav oz. je celo škodljiv. Časi se spu jajo in z njim okusi in spoznanja o koris škodljivosti za zdravje. Mikajo nas k pekovsko peciva drugih kultur, lepinje ete, čapata ali naan, croissanti, pizze. bolj je željen kruh iz krušne peči. Mn lotijo in sami pečejo kruh po različn ceptih in z različnimi dodatki, včasih manj sestavin, spet drugič obogaten obloženega z različnimi dobrotami.

Vsak zase najbolje ve, kaj mu pomeni, v običajnem in prenesenem s Morda boste naslednjič namesto čo komu dragemu podarili doma pečen Naj ga bo vselej dovolj za vse!

Pregovori o kruhu

Človek pol sveta obteče, najboljši kruh doma se peče!
Boljši suh kruh v slogi, kot pogača v prepiru!
Iz te moke ne bo kruha!
Če kruhek pade ti na tla, poberi in poljubi ga.
O božiču se spodobi malo snega in belega kruha.
Kruha ne naredi moka, ampak roka.
S trebuhom za kruhom.
Ljubezen brez poljubov je kot kruh brez soli.
Bolje črn kos kruha kakor prazna torba.
Zarečenega kruha se največ poje.
Težko prislužen kruh je slajši.
Čigar kruh ješ, tistega pesem poješ.
Prevzetnost in napuh ne vesta, kako se služi kruh.
Človek je človeku tako potreben kot kruh.
Za lenuha ni kruha.
Lačnemu ni noben kruh slab.
Kdor kruh prezira, drobtine z mize pobira.
Kruh iz domače peči najslajše diši.
Če je kruha dosti v hiši, nikdar lačen nisi.
Vaša gnada kruha strada.

Viri:
Kunaver, Dušica. 1991. Dober dan, kruh, slovenskem ljudskem izročilu. Ljubljana: Dr. M
Renčelj, Prajner, Bogata. 1993. Kruh na Sl skem. Ljubljana: Kmečki glas.
www.kulinarika.net
http://www2.arnes.si

POVABILO

ZVEZA DRUŠTEV ZA SOCIALNO GERONTOLOGIJO SLOVENIJE BO

V ČETRTEK 29.9.2016

NA FESTIVALU ZA TRETJE ŽIVLJENJSKO OBDOBJE,

V CANKARJEVEM DOMU V LJUBLJANI

PREDSTAVILA NA OKROGLI MIZI

PROGRAM Z VARNIM GIBANJEM IN PRIMERNO PREHRANO ZA ZDRAVJE UPOKOJENCEV - (Z)MIGAJ SE

f3ŽO 16. FESTIVAL ZA *tretje* ŽIVLJENJSKO OBDOBJE